

Leerlingen maken: waar zijn je discipelen?

Voordracht en verwerking bij IZB tweedaagse

Elspeet, 23 januari 2015

Mark de Boer, Agapè

Waar zijn je discipelen?

Mijn goede vriend en collega Henk Veltman werkte in de jaren 80 en 90 voor Agapè in Suriname. Hij ontwikkelde een prachtig plan voor 1000 filmvertoningen van de bekende Jesusfilm. Een effectieve evangelisatiemethode, want de ervaring elders had inmiddels geleerd dat er na elke vertoning vele mensen tot geloof kwamen.

Bij de première was Jesusfilm-directeur Paul Eshleman aanwezig. Op de terugweg van de eerste vertoning vroeg hij: *Henk, waar zijn je discipelen?*

Henk werkte met vele mensen, maar op die vraag had hij geen goed antwoord. Het werd de start van een zoektocht en een radicale verandering in aanpak in het werk daar.

Dat was 1986. Dezelfde vraag kwam begin jaren '00 in NL toen Henk terugkwam. Ons eigen werk was op dat moment in crisis. Er waren veel activiteiten en veel betrokken mensen, maar waar waren onze discipelen?

Een vraag die tot op de dag van vandaag relevant is en gesteld wordt. Want, is het wel nodig om discipelen te maken als je goede evangelisatiemethoden hebt? Als je via technologie en media vrijwel iedereen kan bereiken?

Waarom is het zo hot?

De vraag is waarom 'discipelschap' zo hot is vandaag de dag. Sommigen noemen het al de nieuwe hype, en de eerste blogs over 'discipelschapsmoeheid' zijn al geschreven¹. Dat moge zo zijn, de aandacht komt ergens vandaan.

Ik zie zelf een drietal oorzaken:

- 1) *Groeiend besef dat het anders moet*

¹ Zie de column van Roeland van Mourik precies op de dag van deze voordracht (Nederlands Dagblad, 23 januari 2015)

De netwerkgeneratie (of gen Y) is eigenwijs, kritisch, wil betrokken zijn bij alles, en werkt via relaties en netwerken. Daar heeft het traditionele kerkmodel geen goed antwoord op, en dus verliest de kerk z'n kracht. Discipelschap kon wel eens de schakel zijn.

2) Groeiende kloof tussen de beleving in de bijbel en beleving vandaag de dag in de kerk

De afgelopen jaren hebben steeds meer mensen ontdekt dat de beleving zoals we die in het Nieuwe Testament tegenkomen lang niet altijd realiteit in de kerk is. En dus is de vraag: hoe wordt de kerk weer zo'n bruisende, dynamische, spannende omgeving, zo'n Robin Hood-achtige tegencultuur van geven en delen, van samen optrekken, van ?

3) Het tegennatuurlijke van discipelschap

Last but not least, we praten er lang over omdat discipelen maken een bijna tegennatuurlijk proces is. We zijn gewend aan effectiviteit, productiviteit, snelle resultaten. Kerken moeten groeien, leiderschap is vereist. Maar het proces van discipelschap is anders; langzaam, niet sexy, onzichtbaar. Het vergt een sterke overtuiging om tegen de stroom in te zwemmen en het écht anders te doen. En juist in de kerk is dat een taai proces!

Even snel: waar hebben we het over?

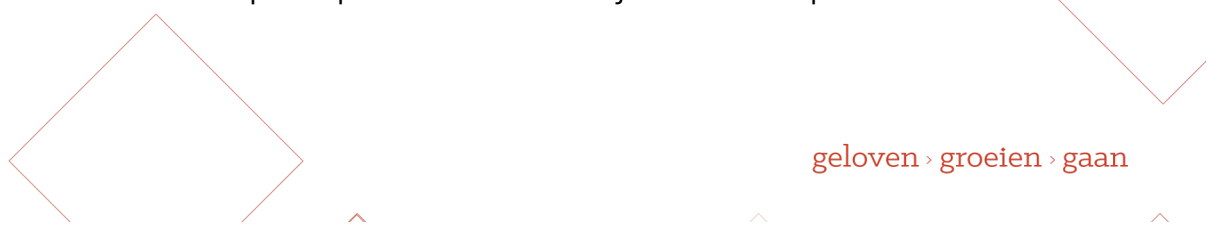
Omdat iedereen een ander beeld heeft bij discipelschap is het goed om in ieder geval duidelijkheid scheppen over wat ik er onder versta.

- 'Discipel' (mathetes) komt van het woord 'math' > de mentale inzet nodig om iets te doordenken'. Je geest op iets richten.
- Komt 250 x voor in NT, alleen in evangeliën en Handelingen.
- Plato en Socrates: verdieping van begrip naar intense relatie tussen leerling en leermeester.
- Jezus voegt er nog aan toe:
 - o Uitkiezen door Jezus zelf
 - o Toewijding aan de leermeester als persoon
 - o Doorwerking naar apostelschap > uitgezonden worden.

Kortom, het begint bij wat we evangelisatie noemen, maar is veel meer dan dat – het leren leven: je wordt 'life students of Jesus'.

Evangelisatie en discipelschap?

Vaak zie ik dat er onderscheid wordt gemaakt tussen evangelisatie en discipelschap: evangelisatie vindt plaats buiten de kerk en discipelschap erbinnen. Dat leidt mijns inziens tot 2 problemen:

- Het probleem van de *professionals*; jullie dus. Ofwel: je krijgt de taak in je mik, het wordt uitbesteed en dus krijg je de mensen niet aan de gang. Ofwel, je zet jezelf als professional buiten de primaire processen en gaat managen – je doet het zelf niet meer.

- Het probleem van *binnen en buiten* – als je eenmaal binnen begint kom je niet meer aan buiten toe. Bovendien is dit onderscheid in de bijbel helemaal niet zo sterk, als het er überhaupt al is.

Binnen Agapè hebben we het in plaats van over evangelisatie ook wel over het 'discipelen van ongelovigen'.

Discipelschap in één tekst samengevat

Het ene vers dat alles zegt over discipelschap is 2 Timoteus 2:2. Een vers dat een hele, hele grote context kent en praat over een overdrachtsproces (discipelschap) van Paulus naar Timoteus naar betrouwbare mensen naar 'anderen'. Vier generaties genoemd, en in de wetenschap dat Paulus zelf werd begeleid door Barnabas, die weer een discipel was van de apostelen.

Kort en goed: leerlinge maken gaat over **vermenigvuldiging** : anderen leren te doen wat we zelf van anderen hebben geleerd van wat Jezus anderen leerde te doen.

Het is echt zo simpel als het lijkt: het leven leren leven zoals het bedoeld is.

En tegelijkertijd: het is echt zo ingewikkeld: het leven leren leven.

Leerlingen maken volgens vier denkers

Zoals gezegd, er is veel aandacht voor het thema deze dagen. En in de veelheid van studies, boeken, denkwerk zit veel moois. Ik pik vier 'scholen' uit om te bespreken.

Dallas Willard is een grootheid op dit gebied: een academicus met veel studie naar christelijke spirituele vorming.

In zijn boek 'the Divine Conspiracy' legt Willard grote nadruk op het zijn van student, leerling, 'apprentice'. Letterlijk: stagiair. Juist als geestelijk werkers, voorgangers: je bent zelf een disciple in disciple making.

Willard ziet een drieslag in de werkwijze van Jezus:

- verkondigen
- laten zien
- onderwijzen

Interessant genoeg begint hij zijn benadering van hoe wij discipelen moeten maken niet bij de praktijk maar bij de voorbereiding.

- be disciples.
- Intend to make disciples ('discipleship evangelism')

Ik vroeg me af waarom. Zijn dit de grootste struikelblokken? Onze mentale gereedheid?

En dan vervolgens het 'echte' werk: weet hoe je mensen zover kunt krijgen dat ze geloven dat Jezus echt de Ene is. Pas dan komt de trits verkondigen-demonstreren-onderwijzen weer terug.

Willard past dat concreet toe op het omvormen van het denken van mensen. Om ze iets anders te laten geloven moet je hun bestaande overtuigingen confronteren, net zoals Jezus dat in de Bergrede deed bijvoorbeeld. En daarvoor moet je je verdiepen in de denkwijze en leefwereld van die ander.

Kortom, een vrij intellectuele benadering.

Tim Keller, de bekende predikant die geen verdere toelichting behoeft, sluit in Center Church aan bij dat laatste (je inleven in de wereld van de ander) maar is minder duidelijk in zijn beschrijving van leerlingen maken.

Wel ziet hij dat bekering een proces is dat langer duurt en diepgaander verloopt naarmate de omgeving meer seculier is. Hij noemt 'relationeel vaardige gelovigen' als de sleutel om contact te leggen, maar diept dat niet verder uit naar hoe die contacten kunnen worden omgezet naar discipelen – dat lijkt hij snel terug te leggen bij de experts – voorgangers en oudsten. Hij schrijft daar best zinvolle dingen over, maar wat in ieder geval ontbreekt is het perspectief van vermenigvuldigen en doorgeven.

Keller blijft daarmee wat mij betreft nog wat teveel in een klassiek kerkelijk kader hangen.

Nee, dan **Mike Breen**, de inmiddels bekende Engelsman van 3DM, in Nederland vertegenwoordigd door NLZoekt. Zijn boek 'Een cultuur van discipelschap' is denk ik een van de meest besproken boeken van het afgelopen jaar. Breen gaat juist expliciet in op de vraag hoe we discipelen moeten maken zoals Jezus dat deed. Hij introduceert allerlei concepten en modellen zoals leercirkels en huddels, maar het belangrijkste in zijn visie is dat je om discipelen te maken een cultuur van discipelschap moet introduceren.

Hij werkt dat uit in onder andere de driehoek boven-binnen-buiten; balans in het leven met God, leven in de kerk en leven mensen die Jezus nog niet kennen.

Verder werkt Breen een vierkant uit voor leiderschap. Vier fasen van ontwikkeling van een discipel en een bijbehorende leiderschapsstijl. D1: vol vertrouwen en onbekwaam L1: Directief. D2: Angstig en onbekwaam L2: Visionair / coach. D3: groeiend vertrouwen L3: pastoraal / consensus. D4: einde in zicht L4: Delegeren

In de hele benadering van Breen en NLZoekt zit een sterke community-component. De huddels (4 – 10 mensen) vormen daar de kern van. Je gaat het proces samen door. Dat is enerzijds mooi, en anderzijds een risico. Dat ligt vooral op de loer als er een te groot onderscheid gemaakt gaat worden tussen binnen en buiten. Het is daarom belangrijk een *communitas* te zijn. Breen schrijft:

Studie na studie bewijst dat groepen die starten met als doel een gemeenschap en zichzelf willen opschalen naar missie, daar bijna nooit komen. De groep heeft als onderliggend principe een missie nodig. Als we beginnen met een missie, krijgen we altijd een gemeenschap omdat we worden samengebonden door een gemeenschappelijk doel. In groepen met een missionaire focus wordt beter voor elkaar gezorgd dan in groepen met een focus op de gemeenschap.

Die ervaring deel ik. Zowel in het negatieve als in het positieve. In het negatieve: we horen bij Agapè regelmatig dat groepen ons materiaal voor 'discipelschap van ongelovigen' (bijvoorbeeld DESIGNjeleven voor vrouwen) eerst zelf willen uitproberen, of – nog erger – niet eens met de focus op 'buiten' willen gebruiken. De vervolgstap naar buiten blijkt dan heel erg lastig, en daar waar dat wel gebeurt ontstaat een ongewenst verschil tussen de 'geoefenden' en de anderen. Echte, onbevangen uitwisseling en samen optrekken is dan niet meer mogelijk.

Maar er zijn ook positieve voorbeelden: bij onze StudentLife communities in de grote steden, waar de absolute focus ligt op de interactie met ongelovigen. Een concreet voorbeeld van AIA: een paar jaar geleden was een van de teams in Israël, waar ze op het strand van Haifa evangeliseerden door middel van sport. Ze verzamelden iedere ochtend in een strandtentje, en de serveerster daar was zo geïntrigeerd door wat ze zag in die groep, dat ze vragen begon te stellen en uiteindelijk (later) tot geloof kwam. Een team van jonge mensen (die elkaar nog niet eens kenden voor het project) dat door een gezamenlijke focus, verbonden in Christus, een echte missional community bleek te zijn.

En dan tenslotte **Robert Coleman**, een evangelicale professor missiologie uit de school van Billy Graham. Hij beschrijft in 'Masterplan of Evangelism' (Evangelisatie: Gods plan van aanpak) de evangelisatiemethode van Jezus aan de hand van 8 principes. Hoe kon Jezus in relatief korte tijd met weinig middelen zoveel effect hebben? Hoe kon de kerk zo explosief groeien? Coleman betoogt dat Jezus zeer strategisch te werk ging:

1. *Selectie*: aandacht voor de menigte, maar investeren in de enkelingen. Hij koos 'FAT' people: faithful, available, teachable.
2. *Verbinding*: Jezus verbond zijn leerlingen aan zichzelf en zorgde dat ze altijd dichtbij hem waren.
3. *Toewijding*: Jezus was niet bang om veel te vragen van mensen: hij vroeg ze zelfs hun familie op te geven om hem te volgen.
4. *Vervulling*: de kracht voor wat er moest gebeuren kwam van de heilige Geest. Dat is wat Jezus liet zien en wat hij voorleefde: hij deed niets wat hij de Vader niet zag doen.
5. *Demonstratie*: Jezus deed alles voor en besprak alles. Gebed, onderwijs, genezing, omgaan met de schriften, omgaan met mensen. Alles!
6. *Delegatie*: Jezus zette zijn discipelen aan het werk. Zowel als hij er zelf bij was (bijvoorbeeld bij de spijziging van de 5000) als echte 'stages' bij de uitzending van 12 en de 70.
7. *Toezicht*: Hij evalueerde met zijn leerlingen en gaf feedback (zie bijvoorbeeld Lukas 10).
8. *Reproductie*: uiteindelijk werkt Jezus toe naar leerlingen die leerlingen kunnen maken (Matt 28:19: maak alle volken tot mijn leerlingen).

De essentie van zijn betoog is dat Jezus investeerde in de enkelingen maar oog had voor de massa. Jezus begon met het uitkiezen van mensen. Daarbij was er geen sprake van binnen of buiten – alles was 'buiten', zagezegd.

Ervaring

Hoewel Willard, Keller, Breen en Coleman allemaal hun eigen insteek hebben, is er een grote overeenkomst: ze leggen de nadruk op mensen. Niet op de kerk, niet op programma's of activiteiten. Nee, mensen!

Binnen Agapè gebruiken we mn deze principes zoveel mogelijk. We hebben ons studentenwerk StudentLife zo opgezet, en gingen van 0 naar 20 in enkele jaren via vermenigvuldiging. We leggen in onze activiteiten de focus op niet-christen, visie voor 4e generatie (vanuit 2 Tim 2:2), en werken aan discipelschapsrelaties op alle niveaus. Ook de leiders!

Dat wil niet zeggen dat het allemaal perfect is. Niet overal binnen Agapè is al een cultuur van discipelschap, en niet elke functie heeft ook de mogelijkheid om echt de focus daarop te leggen.

Daar komt bij dat onze ervaring is dat het erg lang kan duren voordat je vrucht ziet. Dat werkt soms demotiverend, en roept regelmatig de vraag op of we het wel goed doen.

Samengevat

- leerling zijn = leerlingen maken: geef het voorbeeld
- begin buiten en werk naar binnen
- kijk naar mensen en denk strategisch
- werk aan vermenigvuldiging in plaats van optellen
- neem de tijd: focus op root, not fruit

Verwerking en toepassing

Reflectie

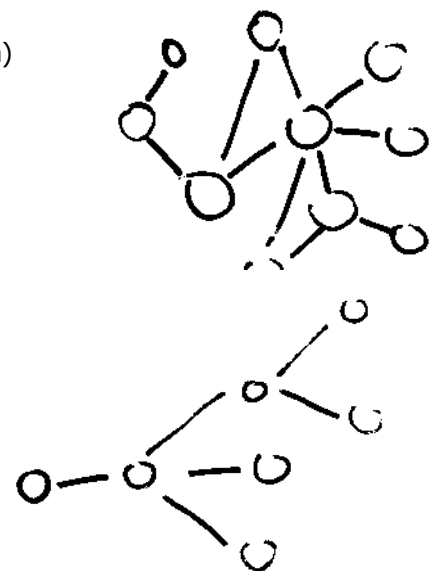
- Wat spreekt je aan, wat valt je op in het verhaal?
- Wat is de grootste positieve en negatieve uitdaging in het maken van discipelen?
- Bespreek de volgende stellingen:

'Elke leider – ongeacht zijn positie – moet zelf discipelen maken'

'Als je binnen begint, kom je nooit naar buiten'

Oefening

1. **Spider:** Breng je netwerk (buurt, kerk, gemeenschap, werkterrein) in kaart
 - Wie kent wie?
 - Wie is leider / beïnvloeder?
2. **222-diagram:** Breng je discipelschapsrelaties in kaart
 - Wie discipelt wie?
 - Wie is christen, wie nog niet?
3. **Combineer** de diagrammen
 - Welke mensen zitten in beide?
 - Welke mensen zouden er in beide moeten zitten?

Toepassing

- Stel dat al je activiteiten wegvallen – in welke vijf mensen ga je investeren?
- Wat wil je ze doorgeven?
- Wat kun je vandaag nog doen om daarmee te beginnen?
- Hoe kun je elkaar helpen dit te gaan doen?
- Wie gaat er voor je bidden?